

“WE ZIJN HET VERTROUWEN VAN DE DEELNEMERS KWIJT”, IS EEN VEEL-GEHOORDE KLACHT BIJ PENSIOENFONDSEN. DE OORZAAK VAN DIT WANTROUWEN WORDT VAAK GEZOCHT IN GEBREKKIGE KENNIS OVER (EN INTERESSE IN) PENSIOENFONDSEN ÉN GEBREKKIGE COMMUNICATIE DOOR PENSIOENFONDSEN. HET WORDT VRIJWEL NOOIT GEWETEN AAN OUDERWETS SLECHT FINANCIËEL BELEID. TEN MINSTE, NIET DOOR DE SECTOR ZELF.

TEKST MICHAEL DEINEMA

E lke keer als er gekort moet worden, de dekingsgraden weer dalen, de rendementen tegenvallen en de kosten stijgen, dan wijzen pensioenfondsen naar externe oorzaken. Wie kent de riedels intussen niet?

- “Luister, de rentes zijn gedaald naar een historisch dieptepunt.”
- “Luister eens, de nieuwe regelgeving bindt onze handen op het beleggingsvlak.”
- “Luister eens goed, nieuwe eisen van toezichhoudende instanties zorgen voor hogere kosten.”
- “Luister eens beter, onze bestuurders moeten meer gaan verdienen omdat alles zo hopeloos complex is geworden.”

Allemaal waar, maar slechts ten dele. Renterisico’s kunnen immers worden afgedekt, risicoprofielen laten ruimte voor verschillende invullingen van de beleggingsportefeuille, tactische bandbreedtes kunnen worden aangepast, kosten kunnen worden bespaard en beloningen hoeven niet per se marktconform te zijn.

Wanneer iemand erop wijst dat andere pensioenfondsen die met veel van dezelfde omstandigheden te

Pensioenfondsen voelen zich te verheven voor een oordeel

maken hebben, betere resultaten behalen of lagere kosten maken, dan treedt vaak het tweede verdedigingsmechanisme in werking. Dan wordt benadrukt hoe bijzonder het eigen deelnemersbestand is of de eigen regeling, hoe elk fonds zo 'eigen' is dat het eigenlijk niet vergeleken kan worden. Elk rendement, hoe slecht of goed ook, moet dan weer worden gezien in een fonds-specifieke context.

Hieruit volgt een afkeer van rankings, lijstjes en 'scorebordjournalistiek' bij de bestuurlijk ingewijden. En natuurlijk vooral wanneer het eigen fonds er slecht vanaf komt. Alsof lage dekkingsgraden, lage rendementen, armzalige regelingen, hoge premies en hoge kosten (en zelfs combinaties hiervan) helemaal niets zeggen over beleid. Ja, de kennis bij deelnemers over hoe hun pensioenfonds werkt is vaak erbarmelijk slecht en het is een hele klus om vooral jongeren te interesseren voor een pensioen dat zo ver in hun toekomst ligt. Ja, het is een gigantische uitdaging om de communicatie zo in te richten dat hier iets aan verandert. En ja, de samenhang tussen beleggingen, verplichtingen, deelnemersbestanden, risico's, premies, uitkeringen, pensioenregelingen en kosten is vrij complex.

Dat alles moet en mag niet verhullen dat pensioenfondsbesturen beleidsopties hebben die bepalend kunnen zijn voor de lange-termijn pensioenresultaten. Zij hebben ook de verantwoordelijkheid om cao-partners te begeleiden in hun onderhandelingen en er een stok voor te steken als – om de premies te drukken – de te nemen risico's te hoog worden. Hetzelfde geldt als de aangesloten werkgevers en werknemers zo risico-avers zijn dat grote kansen worden misgelopen.

Pensioenfondsbestuurders moeten beschikken over een realistische blik en diepgaande kennis, ook waar het gaat om de prestaties van andere fondsen. Neem de deelnemers en werkgevers hierin mee, maak hen er deel van, maar wees leidend. Dan verbeteren de resultaten geheid en vindt niemand het erg als de bestuurders aardig verdienen. Laat zien wat de condities zijn waarin een fonds moet opereren, maar gebruik dit niet als excuus. Erken de rol van je beleid – zoals je rentevissies en rendementsverwachtingen – in de resultaten die je behaalt. Ook als deze tegenvallen. Of bezin je er in elk geval hardop over. En dan, doe er wat aan!

'In plaats van alleen te 'ja maren' moeten fondsen de zorgen van deelnemers echt serieus nemen'

In plaats van alleen te 'ja maren' en te navelstaren moeten fondsen de zorgen van deelnemers echt serieus nemen. Leer van de prestaties van anderen. Kijk kritisch naar het functioneren en presteren van het fonds en naar het gevoerde beleid, niet alleen op het gebied van communicatie. ■

Michaël Deinema is onderzoeker bij The Pension Rating Agency (TPRA), een initiatief van MoneyView